**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**
**«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»**

**Кафедра гуманітарної освіти**

# Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти

# «Практики українськості: як формувати національну ідентичність учнів»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри гуманітарної освіти
*(протокол № 9 від 18.09.2026 р.)*

Завідувач кафедри Анна-Марія БОГОСВЯТСЬКА

Програма підвищення кваліфікації затверджена Вченою радою

*(протокол № 6-3 від 01.10.2026 р.)*

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

**Розробники:** Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» (Дільна О.А., канд. філол. наук, доцент КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»; Должикова Т.І., канд. філол. наук, доцент КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»).

**Напрям підвищення кваліфікації:** сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

**Розроблено на основі типової програми:** Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (укладачі: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, Державна установа «Український інститут розвитку освіти», Інститут педагогіки НАПН України, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, учасники робочої групи, склад якої затверджено наказом ІМЗО від 18.02.2022 № 15), зокрема на основі модуля 2 «Організація освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Тема 2.1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі».

**Термін дії програми:** з 01.07.2026 до 01.07.2031 року.

**Рецензенти:**

**Пастушенко Наталія Миколаївна,** заступник директора КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», кандидат педагогічних наук, доцент.

**Басараб Наталія,** консультант Центру професійного розвитку педагогічних працівників Новояворівської міської ради.

# ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

**Актуальність** розроблення навчальної програми для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти полягає в необхідності підготовки вчителів до роботи за новим Державним стандартом базової середньої освіти в контексті вимог законодавства, зокрема Конституції України, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та на виконання заходів державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

**Цільова група:** педагогічних працівників закладів освіти.

**Обсяг:** 15 годин (0,5 кредитів ЄКТС).

**Форма підвищення кваліфікації:** інституційна (дистанційна).

**Мета підвищення кваліфікації:** професійний розвиток педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей педагогічних працівників закладів, необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 та Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року, схваленої постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 р. № 1322.

**Завдання підвищення кваліфікації:**

- забезпечити усвідомлення та поглиблення знань педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти щодо основних ідей та принципів Концепції «Нова українська школа», Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності та державної політики у сфері загальної середньої освіти;
- сформувати цілісне розуміння сутності національної та громадянської ідентичності та підходів до їхнього формування в освітньому процесі;

- розвинути здатність реалізовувати принцип практичної зорієнтованості навчання на уроках через використання життєвих ситуацій, навчальних кейсів, проєктної та дослідницької діяльності;
- поглибити розуміння ролі освіти в контексті Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності.

**Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:**

А1. **Мовно-комунікативної**, через здатність забезпечувати здобуття освіти державною та іноземними мовами; здатність забезпечувати (за потреби) здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти; здатність забезпечувати навчання учнів іноземної мови в професійному колі (для вчителів і викладачів іноземної мови, а також учителів, які здійснюють освітній процес (викладають навчальні предмети) іноземними мовами, здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні уміння й навички учнів.

А2. **Предметно-методичної**, через здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання; добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання, виховання та розвитку учнів; розвивати в учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання в учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів.

Д.1. **Інноваційної**, через здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації в професійній діяльності; застосовувати інноваційні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

**Очікувані результати підвищення кваліфікації**

За результатами навчання слухач/слухачка:

- знає й розуміє основні види ідентичності, зокрема національної та громадянської;
- конструює навчальні кейси та проєктні завдання для уроків, які сприяють формуванню в учнів національної та громадянської ідентичності.

**Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:**

**Контроль та оцінювання** за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, під час індивідуального та фронтального опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях здійснюється експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних запитань до теми. **Оцінювання вербальне.**

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50%** авдиторних занять та **виконання** індивідуальної творчої роботи. **Максимальна оцінка за індивідуальну роботу – 10 балів.** Завдання вважається виконаним, якщо за всіма критеріями учасник набирає 7 балів.

**Особливості реалізації програми:** дистанційна форма навчання, курс передбачає виконання індивідуальної роботи.

**Документ про підвищення кваліфікації:** сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин, за умови не менше 50% від загальної кількості.

**Вартість:** безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

## 2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з 3-х модулів та 6-ти взаємопов'язаних тем.

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують творчу роботу (створення казки на тему чотирьох державних цінностей для предмета, який викладає педагог). Оцінювання індивідуальної роботи здійснюється за принципом «зараховано / не зараховано».

Учасники, які відвідали не менше 50% занять та успішно виконали індивідуальну роботу, отримують сертифікат відповідно до кількості прослуханих годин.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 15 год, з них: 5 год – лекційні заняття, 7 год – практична робота, 3 год – самостійна робота.

| **Назва теми** | **Кількість годин** | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | **Лекції** | **Практичні заняття** | **Самостійна робота** | **Контрольні заходи** | **Усього** |
| **Модуль 1. Українська національна та громадянська ідентичність: концепти, цінності, виклики** | | | | | |
| Тема 1.1. Феномен ідентичності: теоретичні засади та сучасні інтерпретації. | 1 | - | - | - | 1 |
| Тема 1.2. Мова в системі чинників формування національної ідентичності. | 1 | 1 | - | - | 2 |
| ***Усього годин за модулем*** | **2** | **1** | **-** | **-** | **3** |
| **Модуль 2. Українознавча й етнопедагогічна компетнтності педагога** | | | | | |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Тема 2.1. Українознавча компетентність педагога: як працювати з ідентичністю на уроці. | 1 | 1 | - | - | 2 |
| Тема 2.2. Етнопедагогічна компетентність педагога: практики інтеграції традиції в освітній процес. | 1 | 1 | - | - | 2 |
| ***Усього годин за модулем*** | **2** | **2** | **-** | **-** | **4** |
| **Модуль 3. Практики формування ідентичності: освітні інструменти та педагогічні стратегії** | | | | | |
| Тема 3.1. Педагогічні стратегії розвитку ідентичності: інтеграція цінностей у зміст навчання та виховання. | 1 | 2 | - | - | 3 |
| Тема 3.2. Освітні інструменти формування ідентичності: від вправ до проєктної діяльності. | - | 2 | 3 | - | 5 |
| ***Усього годин за модулем*** | **1** | **4** | **3** | **-** | **8** |
| ***Разом годин за навчальною програмою*** | **5** | **7** | **3** | **-** | **15** |

## 3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

## МОДУЛЬ 1. УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ТА ГРОМАДЯНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ: КОНЦЕПТИ, ЦІННОСТІ, ВИКЛИКИ

***(лекція, 2 години; практичне, 1 година)***

Тема 1.1. Феномен ідентичності.

Поняття ідентичності та його визначення в науковій думці. Види ідентичності людини у XXI сторіччі.

Сучасні форми ідентичності в Україні. Шляхи збереження самобутності націй в епоху глобалізації.

Тема 1.2. Мова в системі чинників формування національної ідентичності.

Мова як важливий державо- та націєтворчий чинник. Мовна політика в Україні: часи бездержавності й часи незалежності. Українська мова і російсько-українська війна.

Нова правописна норма: «удержавлення української мови в усіх сферах її буття» та деколонізація в Україні. «Український правопис 2019»: практика застосування.

## МОДУЛЬ 2. УКРАЇНОЗНАВЧА Й ЕТНОПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТНТНОСТІ ПЕДАГОГА

***(лекція, 2 години; практичне, 2 години)***

Тема 2.1. Українознавча компетентність педагога: як працювати з ідентичністю на уроці..

Українознавчий компонент освітнього процесу як сучасна форма утвердження національної ідентичності: корисні практики.

Тема 2.2. Етнопедагогічна компетентність педагога: практики інтеграції традицій в освітній процес.

Етнопедагогічна компетентність вчителя як домінанта формування національної ідентичності учнівства в закладах освіти.

Формування національної ідентичності учнів прийомами та методами етнопедагогіки.

## МОДУЛЬ 3. ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ: ОСВІТНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ

***(Лекція, 1 година; практичне, 2 години)***

Тема 3.1. Педагогічні стратегії розвитку ідентичності: інтеграція цінностей у зміст навчання та виховання.

Практика формування в учнів національної та громадянської ідентичності в контексті сучасних полікультурних впливів.

Взаємодія сім'ї та школи у формуванні національної та громадянської ідентичності учнів.

Тема 3.2. Освітні інструменти формування ідентичності: від вправ до проєктної діяльності.

Особистісно орієнтована технологія формування національної ідентичності в підлітків.

Організація позакласної діяльності з формування національної та громадянської ідентичності школярів.

## СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**Контроль та оцінювання** за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми. **Оцінювання вербальне.**

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують творчу роботу (створення казки на тему чотирьох державних цінностей для предмета, який викладає педагог).

**Критерії оцінювання творчої роботи:**

| **Критерій оцінювання** | **Кількість балів** |
|---|---|
| Розкриття суспільно-державної (національної) цінності. | 0–3 |
| Оригінальність сюжету. | 0–2 |
| Логічність і цілісність тексту. | 0–2 |
| Мовне оформлення. | 0–2 |
| Використання ШІ та авторський внесок | 0–1 |

Максимальна оцінка – **10 балів.** Завдання вважається виконаним, якщо за всіма критеріями учасник набирає 7 балів.

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50%** авдиторних занять та **виконання** індивідуальної творчої роботи.

**ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ:**

1. Основні ідеї Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року.
2. Зарубіжний досвід збереження національної ідентичності в умовах глобалізації.
3. Особливості формування ідентичності в дитячому та підлітковому віці.
4. Формування критичного мислення в контексті ідентичності.
5. Роль інтерактивних методів (дебати, дискусії, рольові ігри) у процесі формуванння національної на громадянської ідентичності учнів.
6. Роль позакласної роботи та громадянської активності учнів у процесі формування національної на громадянської ідентичності.
7. Вплив глобалізації на національну ідентичність.
8. Особливості формування ідентичності в умовах війни.
9. Роль учителя як носія і транслятора цінностей.

## 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

***Нормативно-правові документи***


1. Державний стандарт базової середньої освіти. Рєжим доступу : https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinskashkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti
2. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text
3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text
4. Стратегія утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-%D0%BF#Text


***Основна література***


1. Бойко С. Формування національно-культурної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. *Українознавчий альманах.* 2022. Вип. 30. С. 17–22.

2. Журба К. Педагогічні умови формування національно-культурної ідентичності підлітків у закладах загальної середньої освіти. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. пр. Київ, 2018. Вип. 22. С. 75–89.
3. Кондур О. С. Формування національно-культурної ідентичності молоді у сучасній освітньо-виховній парадигмі. *Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки.* 2018. № 1(1). С. 252–257.
4. Удовиченко Л. Проблема культурно-національної ідентичності та шляхи її вирішення у новій українській школі. *Пед. освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка* : зб. наук. пр. Київ, 2022. № 37. С. 70–75.
5. Формування в учнів основної школи національно-культурної ідентичності в контексті сучасних полікультурних впливів : посібник. Київ, 2019. 114 с.
6. Шкільна І. М. Теоретичний аспект формування національно-культурної ідентичності у старших підлітків. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. пр. Київ, 2017. Вип. 21(2). С. 345–357.

***Додаткова література***

1. Білоус О. Війна ідентичностей. Режим доступу : https://galychyna.if.ua/article/viyna-identichnostey-koli-ukrayinskim-narodom-opanuye-demokratichniy-natsionalistichniy-duh-vin-peretvoritsya-u-mogutnyu-nepristupnu-dlya-rosiyi-tsitadel/
2. Демченко В. М. Особливості формування національно-культурної ідентичності у здобувачів освіти. *Перспективи та інновації науки. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»).* 2023. № 13. С. 142–149.
3. Філіпчук Г. Г. Національна ідентичність: культурно-освітній вимір : монографія. Чернівці : Друк Арт, 2016. – 304 с.
4. Формування національно-культурної ідентичності особистості у викликах часу : збірник матеріалів Всеукраїнського круглого столу (до 100-річчя від заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. 108 с.
5. Явір Іскра Б. Ідентичності. Режим доступу : https://zbruc.eu/node/29060